

ارزیابی رضایت کاربران از معماری و رنگ آمیزی فضاهای داخلی کتابخانه‌های عمومی شهرستان یزد

مهدی محمدی (نویسنده مسئول)

استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه قم
Mahdi.mohammadi203@gmail.com

ایمان مطهری‌نیا

کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه قم
emanmotahary@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۰/۲۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۶/۱۲

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی میزان رضایت‌مندی مراجعان از معماری داخلی و رنگ آمیزی فضاهای داخلی (فضاهای ورودی، بخش امانت، سالن مطالعه و بخش مرجع) کتابخانه‌های عمومی شهرستان یزد است.

روش: این پژوهش از نوع پژوهش‌های کاربردی است که با روش پیمایشی-توصیفی و با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته انجام شده است. جامعه آماری آن را ۲۴۳۷۱ نفر از کاربران ۲۶ کتابخانه عمومی شهرستان یزد تشکیل می‌دهند که با استفاده از جدول کرجسی-مورگان ۳۸۴ نفر انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که از بین بخش‌های مختلف «فضای ورودی، سالن امانت، سالن مطالعه و بخش مرجع» کاربران بیشترین میزان رضایت خود را از «بخش‌های مرجع» و «امانت» ابراز داشتند. فضاهای ورودی و سالن مطالعه کمترین میزان رضایت را به خود اختصاص داده است. نتایج پژوهش نشان داد که اکثر کاربران رنگ سفید و پس از آن کرم را برای فضاهای اصلی، رنگ‌های کرم و آجری را برای میزها و رنگ قهوه‌ای را برای صندلی‌ها پیشنهاد کردند.

اصالت/ارزش: ارزش مقاله حاضر در نشان دادن میزان رضایت از رنگ و فضای داخلی کتابخانه‌های عمومی یزد و رنگ‌های مورد پسند آنها برای فضای داخلی و تجهیزات است.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه‌های عمومی شهرستان یزد، معماری داخلی، رنگ آمیزی، رضایت‌مندی، کاربران.

Research on Information Science and Public Libraries; The Quarterly Journal of Iran Public Libraries Foundation; Vol. 22, No.3; Successive No. 86; Fall 2017; Pp. 379-398; Indexed in ISC, SID & MagIran.

تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی؛ فصلنامه علمی-پژوهشی؛ دوره ۲۲، شماره ۳، پیاپی ۸۶، پاییز ۱۳۹۵ ص ۳۷۹-۳۹۸ نمایه‌شده در ISC، SID و MagIran

مقدمه

کتابخانه‌های عمومی نقش بسیار مهمی در افزایش به عادت مطالعه در میان کاربران خود دارند. معماری این کتابخانه‌ها باید به نحوی باشد که بتواند بالاترین سطح رضایت را در میان مراجعان خود برآورده سازد. بدیهی است رنگ آمیزی و آراستگی ظاهری کتابخانه‌ها و همچنین نحوه فضا سازی درونی ساختمان یکی از عواملی است که در جذب مراجعان به کتابخانه‌ها نقش به‌سزایی دارد. محققان معتقدند که کتابخانه‌ها باید به دنبال ایجاد محیطی مناسب، روح‌بخش، شاد و جذاب باشند، محلی که در آن همان احساس شادی و نشاط به مراجعه‌کننده دست دهد که در پارک‌ها دست می‌دهد. محیط مناسب نیز یعنی فضایی روح‌بخش که فرد در آن بتواند فارغ از فشارهای ناخواسته روانی رشد کند و شکوفا شود (چشمه‌سهرابی، سلمانی و سلمانی، ۱۳۹۰).

یکی از مسائلی که در بحث معماری داخلی این‌گونه کتابخانه‌ها مطرح می‌شود، بحث رنگ آمیزی است، متخصصان در اهمیت آن معتقدند که با کمک رنگ می‌توان احساسات را بیان کرد، حالت‌هایی را خلق کرد و حتی بر انرژی خود تأثیر گذاشت. رنگ می‌تواند برای برجسته ساختن و ایجاد انگیزگی و علاقه به کار رود، می‌تواند برای تمرکز بر روی مطالب و مواد مورد نظر یا روابط اصلی به خدمت گرفته شود (عربیان، ۱۳۸۷). حتی بعضی از محققان، روان‌شناسی رنگ را در معماری ساختمان از جمله کتابخانه‌ها از اهمیت بالایی می‌دانند و معتقدند که «رنگ‌ها با تأثیر بر روح و روان آدمی، موجب تغییر رفتار می‌شوند و این تغییر نه تنها به تحول در خصوصیات و شخصیت فرد منجر می‌گردد؛ بلکه فعالیت و عملکرد فرد را نیز در محیطی خاص متأثر می‌سازد.» (سلیمانزاده، منتظرالقائم و دانش، ۱۳۹۱).

از آنجایی که کتابخانه‌ها نهادهای خدماتی‌اند، طراحی موفق آنها از هر نوع (عمومی، مدرسه‌ای دانشگاهی یا تخصصی) بر پایه ملاحظات دقیق و در نظر گرفتن عوامل مختلفی صورت می‌گیرد که استفاده مراجعان را بهبود می‌بخشد و کار کارمندان را پشتیبانی می‌کند (پراون، ۱۳۸۹).

با توجه به اهمیت موضوع طراحی داخلی، تحقیقات در این زمینه کاملاً ضروری به نظر می‌رسد که وضعیت موجود و نظرات کاربران در تشخیص، ترمیم و تأمین کمبودهای فضای

- داخلی کتابخانه‌های عمومی بررسی شود. بنابراین، این پژوهش درصدد است تا مشخص نماید که نظر مراجعان کتابخانه‌های عمومی شهرستان یزد درباره رنگ‌آمیزی و معماری داخلی کتابخانه‌های عمومی چیست؟ و همچنین بیشتر مراجعان به استفاده از چه رنگ‌هایی در کتابخانه‌ها علاقه‌مند هستند؟ برای پاسخ‌گویی به این مهم، سؤال‌های زیر در نظر گرفته شده‌اند:
۱. میزان رضایت‌مندی مراجعان از معماری داخلی (فضاهای ورودی، بخش امانت، سالن مطالعه و بخش مرجع) تا چه اندازه‌ای است؟
 ۲. نظر مراجعان در خصوص رنگ‌های به کاررفته در پوشش‌های اصلی فضاها (درب ورودی، فضای ورودی، سالن مطالعه، سالن امانت، سالن مرجع، سقف‌ها، میزها و صندلی‌ها) چیست؟
 ۳. آیا بین جنسیت کاربران در کتابخانه‌های عمومی شهرستان یزد با رضایت‌مندی آنها از طراحی داخلی متغیرهای چهارگانه (فضاهای ورودی، بخش مرجع، بخش امانت، سالن مطالعه) رابطه معنی‌داری وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر یک پژوهش پیمایشی- توصیفی از نوع کاربردی است. برای گردآوری داده‌ها از ابزار پرسشنامه محقق ساخته با ۳۷ سؤال استفاده شد. برای روایی پرسشنامه‌ها از نظرات کارشناسان و اساتید حوزه کتابداری استفاده شد. همچنین پایایی پرسش‌های هم‌طیف در هر بخش به صورت جداگانه و به کمک ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید. بررسی پایایی گویه‌های پرسشنامه نشان داد که گزاره‌های هم‌طیف هر بخش، همبستگی بسیار بالایی دارند. مقدار آلفای بالای ۰/۷ نشانگر پایایی بسیار مناسب پرسشنامه است. محاسبه و تحلیل داده‌ها و استنتاج‌های آماری به کمک نرم‌افزار SPSS₁₈ انجام شده است. جامعه آماری تحقیق را ۲۴۳۷۱ عضو در ۲۶ کتابخانه عمومی شهرستان یزد تشکیل می‌دهند که از بین آنها بر اساس جدول کرجسی- مورگان ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند.

یافته‌ها

ابتدا قبل از ارائه هرگونه تجزیه و تحلیل، اطلاعات جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان را در جدول ذیل بررسی می‌کنیم.

جدول ۱. توزیع کاربران به تفکیک جنسیت، سن، تحصیلات

درصد	تعداد	مؤلفه‌ها	
۴۹,۷	۱۹۱	مرد	جنسیت
۵۰,۳	۱۹۳	زن	
۱۰۰	۳۸۴	مجموع	
۵,۲	۲۰	۱۴-۷	سن
۶۴,۶	۲۴۸	۲۰-۱۵	
۲۰,۸	۸۰	۳۰-۲۱	
۸,۶	۳۳	۴۰-۳۱	
۰,۵	۲	۵۰-۴۱	
۰,۳	۱	۵۱ به بالا	
۱۰۰	۳۸۴	مجموع	
۲,۱	۸	ابتدایی	تحصیلات
۱۰,۲	۳۹	راهتمایی	
۶۱,۲	۲۳۵	دبیرستان	
۶,۸	۲۶	فوق دیپلم	
۱۴,۸	۵۷	کارشناسی	
۲,۹	۱۱	کارشناسی ارشد	
۱/۶	۶	دکتری	
۰,۵	۲	بدون پاسخ	
۱۰۰	۳۸۴	مجموع	

همان طور که جدول فوق نشان می‌دهد، ۵۰,۳ درصد از پاسخ‌دهندگان را خانم‌ها و ۴۹,۷ درصد را آقایان تشکیل می‌دهند. از نظر سنی جامعه مورد مطالعه را کاربرانی بین ۷ تا بالای

۵۰ سال تشکیل می‌دهند. همان‌گونه که مشاهده می‌شود بیشترین درصد پاسخ‌دهندگان را (مراجعات بین ۱۵ تا ۲۰ سال تشکیل می‌دهند که ۶۴/۶ درصد را به خود اختصاص داده‌اند. پس از آن) مراجعات با سن بین ۲۱ تا ۳۰ سال قرار دارند که ۲۰/۸ درصد پاسخ‌گویان را شامل می‌شوند. همچنین، مراجعات ۳۱ تا ۴۰ سال با ۸/۶ درصد و ۷ تا ۱۴ سال با ۵/۲ درصد رتبه‌های بعدی را دارا می‌باشند. کمترین درصد پاسخ‌دهندگان را (مراجعات ۴۱ تا ۵۰ سال و ۵۰ به بالا تشکیل می‌دهند که به ترتیب ۳ و ۵ درصد پاسخ‌گویان را شامل می‌شوند. از نظر سطح تحصیلات، ۶۱/۲ درصد فراوانی متعلق به دانش‌آموزان دبیرستانی است که بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. پس از آن نیز) مراجعات با تحصیلات کارشناسی قرار دارند که ۱۴/۸ درصد کل پاسخ‌گویان را شامل می‌شوند. مراجعینی که در مقطع راهنمایی به سؤالات پاسخ داده‌اند ۱۰/۲ درصد و مراجعانی که با تحصیلات فوق دیپلم به سؤالات پاسخ داده‌اند ۶/۸ درصد را شامل می‌شوند. کمترین فراوانی به ترتیب مربوط به مراجعات فوق لیسانس، ابتدایی و دکتری بوده که به ترتیب با ۲/۹، ۲/۱ و ۱/۶ درصد پاسخ‌گوی سؤالات بوده‌اند. همچنین دو نفر از کاربران میزان تحصیلات خود را معین نکرده که با رقم ۰/۵ درصد در جدول فوق مشخص شده است.

پاسخ به پرسش‌های پژوهش

در این بخش به تجزیه و تحلیل نظرات ارائه شده از سوی مراجعات پرداخته شده است. میزان رضایت‌مندی کاربران از هر بخش به طور جداگانه مورد مطالعه قرار گرفته است. در پاسخ به سؤال اول پژوهش مبنی بر «رضایت کاربران از معماری داخلی (فضای ورودی، سالن امانت، سالن مطالعه و بخش مرجع) کتابخانه‌ها تا چه حد است؟» اطلاعات زیر به دست آمد که به تفکیک هر بخش ارائه می‌گردد.

الف. فضای ورودی

فضای ورودی کتابخانه‌ها اولین بخشی است که در بدو ورود، توجه هر مراجعه‌کننده‌ای را به خود جلب می‌کند. در همین راستا، سعی شده همه موارد آن اعم از رنگ‌آمیزی دیوارها، کف‌پوش، نور و... تک‌تک مورد مطالعه قرار گیرد. جدول ۲ نظرات کاربران را در این خصوص نشان می‌دهد.

جدول ۲. توزیع فراوانی و درصد رضایت‌مندی مراجعان از فضای ورودی کتابخانه

میانگین	میزان رضایت						فضای ورودی	
	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد		
۳	۱	۳۷	۶۳	۱۷۱	۸۶	۲۶	فراوانی	رنگ آمیزی دیوارهای
	۰,۳	۹,۶	۱۶,۴	۴۴,۵	۲۲,۴	۶,۸	درصد	ورودی
۲,۹۶	۳	۳۶	۷۴	۱۶۱	۸۸	۲۲	فراوانی	رنگ آمیزی سقف ورودی
	۰,۸	۹,۴	۱۹,۳	۴۱,۹	۲۲,۹	۵,۷	درصد	
۲,۹۶	۱	۴۷	۸۰	۱۳۸	۷۹	۳۹	فراوانی	طراحی درب ورودی
	۰,۳	۱۲,۲	۲۰,۸	۳۵,۹	۲۰,۶	۱۰,۲	درصد	
۳,۴۴	۶	۲۱	۴۷	۱۱۳	۱۳۹	۵۸	فراوانی	نور فضای ورودی
	۱,۶	۵,۵	۱۲,۲	۲۹,۴	۳۶,۲	۱۵,۱	درصد	
۳,۱۸	۷	۲۶	۶۲	۱۴۱	۱۱۴	۳۴	فراوانی	نوع کف پوش در فضای
	۱,۸	۶,۸	۱۶,۱	۳۶,۷	۲۹,۷	۸,۹	درصد	ورودی

همان طور که داده‌های جدول ۲ نشان می‌دهد، «نور، کفپوش و رنگ دیوارهای ورودی» به ترتیب با میانگین وزنی ۳,۴۴، ۳,۱۸ و ۳ بیشترین رضایت‌مندی و «رنگ سقف و درب ورودی کتابخانه‌ها» هم به ترتیب با میانگین وزنی ۲,۹۶ و ۲,۹۶ کمترین رضایت‌مندی را کسب کرده‌اند. دقت در میانگین‌های وزنی نشان می‌دهد که بالاترین رضایت ۳,۴۴ است که تنها اندکی بیشتر از حد متوسط ۳ می‌باشد. بنابراین، در مجموع به نظر می‌رسد که رضایت‌مندی از فضای ورودی پایین است.

ب. سالن امانت

بخش امانت فضای مشترک بین کارمندان و کاربران است که انتخاب رنگ و چیدمان تجهیزات، مورد بسیار مهمی در طراحی این بخش به‌شمار می‌رود. بنابراین، تلاش می‌شود نظر کاربران در تمام ابعاد از جمله نور، ارتفاع سقف، رنگ قفسه‌ها و... مورد بررسی قرار گیرد. جدول ۳، داده‌های آماری آن را نمایش می‌دهد.

جدول ۳. توزیع فراوانی و درصد رضایت‌مندی مراجعان از بخش امانت

میانگین	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میزان رضایت	
							بخش امانت	
۳,۴۳	۳	۲۳	۳۳	۱۲۵	۱۵۹	۴۱	فراوانی	نور بخش امانت
	۰,۸	۶	۸,۶	۳۲,۶	۴۱,۴	۱۰,۷	درصد	
۳,۶۵	۲	۱۲	۲۶	۱۱۰	۱۷۱	۶۳	فراوانی	ارتفاع بخش امانت
	۰,۵	۳,۱	۶,۸	۲۸,۶	۴۴,۵	۱۶,۴	درصد	
۳,۲۱	۵	۲۵	۶۰	۱۴۸	۱۰۳	۴۳	فراوانی	بسته و محصور بودن فضا
	۱,۳	۶,۵	۱۵,۶	۳۸,۵	۲۶,۸	۱۱,۲	درصد	
۳,۲۳	۵	۲۰	۶۶	۱۴۰	۱۱۲	۴۱	فراوانی	رنگ قفسه‌ها
	۱,۳	۵,۲	۱۷,۲	۳۶,۵	۲۹,۲	۱۰,۷	درصد	
۳,۱۳	۸	۲۴	۷۰	۱۵۰	۹۷	۳۵	فراوانی	رنگ میز امانت
	۲,۱	۶,۳	۱۸,۲	۳۹,۱	۲۵,۳	۹,۱	درصد	
۳,۰۹	۴	۱۵	۹۰	۱۴۹	۹۸	۲۸	فراوانی	رنگ دیوارها
	۱	۳,۹	۲۳,۴	۳۸,۵	۲۵,۵	۷,۳	درصد	
۳,۱۸	۳	۱۶	۷۱	۱۵۶	۱۰۵	۳۳	فراوانی	رنگ سقف بخش امانت
	۰,۸	۴,۲	۱۸,۵	۴۰,۶	۲۷,۳	۸,۶	درصد	
۳,۱۲	۳	۳۴	۷۲	۱۲۶	۱۱۱	۳۸	فراوانی	چیدمان تجهیزات در بخش امانت
	۰,۸	۸,۹	۱۸,۸	۳۲,۸	۲۸,۹	۹,۹	درصد	

همان‌طور که داده‌های جدول ۳ نشان می‌دهد، میزان رضایت‌مندی در ۸ معیار ارائه شده در بخش امانت بالاتر از حد متوسط است. رضایت‌مندی مراجعان در مورد «ارتفاع سقف، نور، رنگ قفسه‌ها و بسته و محصور بودن فضا» به ترتیب با میانگین وزنی ۳,۶۵، ۳,۴۳، ۳,۲۳ و ۳,۲۱ اندکی بیشتر از معیارهای «رنگ سقف‌ها، رنگ میز امانت، چیدمان تجهیزات و رنگ دیوارها» به ترتیب با میانگین وزنی ۳,۱۸، ۳,۱۳، ۳,۱۲ و ۳,۰۹ است. در مجموع می‌توان گفت که رضایت‌مندی در تمام معیارها در بخش امانت بیشتر از حد متوسط (۳) است و این نشانگر رضایت‌مندی کاربران از معماری داخلی بخش امانت است.

ج. سالن مطالعه

سالن مطالعه از جمله بخش‌هایی است که باید بیشترین تمرکز را برای کاربران فراهم نماید. بنابراین، سعی شده نظر کاربران از تک‌تک موارد اعم از کف‌پوش، ارتفاع میزهای مطالعه، راحتی صندلی‌ها و... مورد بررسی قرار گیرد که جدول ۴ اطلاعات آماری آن را نشان می‌دهد.

جدول ۴. توزیع فراوانی و درصد رضایت‌مندی مراجعان از سالن مطالعه

میانگین	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میزان رضایت سالن مطالعه	
							فراوانی	درصد
۳,۱۶	۲	۲۵	۷۰	۱۴۱	۱۱۲	۳۴	فراوانی	کف پوش سالن مطالعه
	۰,۵	۶,۵	۱۸,۲	۳۶,۷	۲۹,۲	۸,۹	درصد	
۳,۶۴	۱	۱۸	۳۷	۸۸	۱۶۲	۷۸	فراوانی	ارتفاع میزهای مطالعه
	۰,۳	۴,۷	۹,۶	۲۲,۹	۴۲,۲	۲۰,۳	درصد	
۳,۳۵	۰	۴۱	۴۳	۱۰۴	۱۳۴	۶۲	فراوانی	جنس میزهای مطالعه
	۰	۱۰,۷	۱۱,۲	۲۷,۱	۳۴,۹	۱۶,۱	درصد	
۲,۶۲	۲	۹۰	۹۰	۱۰۳	۷۵	۲۴	فراوانی	راحتی صندلی‌ها
	۰,۵	۲۳,۴	۲۳,۴	۲۶,۸	۱۹,۵	۶,۳	درصد	
۳,۰۸	۱۷	۴۶	۶۱	۱۲۳	۹۳	۴۴	فراوانی	سیستم امنیتی
	۴,۴	۱۲	۱۵,۹	۳۲	۲۴,۲	۱۱,۵	درصد	
۲,۸۴	۲	۶۶	۷۶	۱۲۰	۹۵	۲۵	فراوانی	رنگ میزهای مطالعه
	۰,۵	۱۷,۲	۱۹,۸	۳۱,۳	۲۴,۷	۶,۵	درصد	
۲,۹۸	۸	۴۴	۷۵	۱۳۰	۱۰۰	۲۷	فراوانی	رنگ صندلی‌ها
	۲,۱	۱۱,۵	۱۹,۵	۳۳,۹	۲۶	۷	درصد	
۳,۲۸	۱۱	۲۰	۶۱	۱۲۹	۱۲۰	۴۳	فراوانی	نور سالن مطالعه
	۲,۹	۵,۲	۱۵,۹	۳۳,۶	۳۱,۳	۱۱,۲	درصد	
۳,۲۱	۱۹	۴۰	۵۰	۱۰۹	۱۲۷	۳۹	فراوانی	ارتفاع پنجره‌ها
	۴,۹	۱۰,۴	۱۳	۲۸,۴	۳۳,۱	۱۰,۲	درصد	

←

میانگین	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میزان رضایت	
							سالن مطالعه	میزان رضایت
۲,۹۰	۸	۷۲	۷۱	۱۰۰	۸۷	۴۶	فراوانی	گردش هوا و تهویه
	۲,۱	۱۸,۸	۱۸,۵	۲۶	۲۲,۷	۱۲	درصد	مطبوع
۲,۲۷	۱	۱۴۵	۸۴	۸۲	۵۱	۲۱	فراوانی	کنترل سروصدا و عایق‌های صوتی
	۰,۳	۳۷,۸	۲۱,۹	۲۱,۴	۱۳,۳	۵,۵	درصد	
۲,۹۱	۴	۵۶	۸۳	۱۱۶	۸۸	۳۷	فراوانی	فواصل میان میزها و صندلی‌ها
	۱,۰	۱۴,۶	۲۱,۶	۳۰,۲	۲۲,۹	۹,۶	درصد	
۲,۹۸	۴	۶۰	۵۸	۱۳۱	۹۱	۴۰	فراوانی	چیدمان میزها و صندلی‌ها
	۱,۰	۱۵,۶	۱۵,۱	۳۴,۱	۲۳,۷	۱۰,۴	درصد	
۳,۱۶	۲	۴۷	۶۲	۱۱۲	۱۰۶	۵۵	فراوانی	تعداد میزها و صندلی‌ها
	۰,۵	۱۲,۲	۱۶,۱	۲۹,۲	۲۷,۶	۱۴,۳	درصد	
۳,۲۴	۴	۵۰	۵۰	۱۰۵	۱۱۰	۶۵	فراوانی	سیستم گرمایش و سرمایش
	۱,۰	۱۳,۰	۱۳,۰	۲۷,۳	۲۸,۶	۱۶,۹	درصد	

نتایج جدول ۴، این گونه نشان می‌دهد که میزان رضایت مندی در ۸ معیار ارائه شده در سالن مطالعه، بالاتر از حد متوسط (۳) است و رضایت مندی در مورد «ارتفاع میزهای مطالعه» در بالاترین حد است که میانگین وزنی ۳,۶۴ درصد فراوانی را به خود اختصاص داده است. «جنس میزهای مطالعه، نور، سیستم گرمایش و سرمایش، ارتفاع پنجره‌ها، کفپوش، تعداد میز و صندلی، سیستم‌های امنیتی» به ترتیب با میانگین وزنی ۳,۳۵، ۳,۲۸، ۳,۲۴، ۳,۲۱، ۳,۱۶، ۳,۱۶ و ۳,۰۸ رتبه‌های بعدی را شامل می‌شوند. موارد «چیدمان میزها و صندلی‌ها، رنگ صندلی‌ها، فواصل میان میزها و صندلی‌ها، گردش هوا و تهویه مطبوع، رنگ میزهای مطالعه، راحتی صندلی‌ها و کنترل سروصدا و عایق‌های صوتی» به ترتیب با میانگین وزنی ۲,۹۸، ۲,۹۸، ۲,۹۱، ۲,۹۰، ۲,۸۴، ۲,۶۲ و ۲,۲۷ کمترین رضایت مندی را به خود اختصاص داده‌اند. با توجه به اینکه هشت معیار پانزده معیار ارائه شده اندکی بیشتر از حد متوسط (۳) است و میانگین‌های وزنی هفت معیار دیگر از حد متوسط (۳) پایین‌تر است، می‌توان عنوان کرد که رضایت مندی از معماری داخلی سالن مطالعه پایین می‌باشد.

د. بخش مرجع

بخش مرجع باید افراد را به جست‌وجوی اطلاعات ترغیب کند. برای دستیابی به این امر، محیطی زیبا و جذاب لازم است. لذا سعی شده است که نظر کاربران در تک‌تک موارد اعم از ارتفاع قفسه‌ها، چیدمان تجهیزات، نور و... مورد مطالعه قرار گیرد که جدول ۵ اطلاعات آماری آن را نشان می‌دهد.

جدول ۵. توزیع فراوانی و درصد رضایت‌مندی مراجعان از بخش مرجع

میانگین	بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میزان رضایت	
							بخش مرجع	
۳,۴۵	۱۰	۶	۳۶	۱۶۱	۱۲۵	۴۶	فراوانی	ارتفاع قفسه‌ها
	۲,۶	۱,۶	۹,۴	۴۱,۹	۳۲,۶	۱۲,۰	درصد	
۳,۳۷	۱۲	۷	۵۶	۱۴۶	۱۱۹	۴۴	فراوانی	چیدمان تجهیزات
	۳,۱	۱,۸	۱۴,۶	۳۸,۰	۳۱,۰	۱۱,۵	درصد	
۳,۲۶	۱۸	۱۸	۴۹	۱۴۸	۱۲۳	۲۸	فراوانی	فاصل میان میزها و صندلی‌ها
	۴,۷	۴,۷	۱۲,۸	۳۸,۵	۳۲,۰	۷,۳	درصد	
۳,۳۵	۱۷	۱۷	۴۹	۱۳۱	۱۲۹	۴۱	فراوانی	نور
	۴,۴	۴,۴	۱۲,۸	۳۴,۱	۳۳,۶	۱۰,۷	درصد	
۳,۱۹	۱۸	۱۹	۶۲	۱۴۸	۱۰۴	۳۳	فراوانی	کف پوش
	۴,۷	۴,۹	۱۶,۱	۳۸,۵	۲۷,۱	۸,۶	درصد	
۳,۱۲	۱۲	۱۹	۷۲	۱۵۴	۹۹	۲۸	فراوانی	رنگ قفسه‌ها
	۳,۱	۴,۹	۱۸,۸	۴۰,۱	۲۵,۸	۷,۳	درصد	
۳,۰۴	۲۰	۲۷	۷۷	۱۴۱	۹۲	۲۷	فراوانی	رنگ میزها
	۵,۲	۷,۰	۲۰,۱	۳۶,۷	۲۴,۰	۷,۰	درصد	
۳,۰۸	۱۳	۲۳	۷۱	۱۵۷	۹۳	۲۷	فراوانی	رنگ دیوارها
	۳,۴	۶,۰	۱۸,۵	۴۰,۹	۲۴,۲	۷,۰	درصد	
۳,۱۳	۱۰	۲۴	۶۵	۱۵۵	۹۹	۳۱	فراوانی	رنگ سقف‌ها
	۲,۶	۶,۳	۱۶,۹	۴۰,۴	۲۵,۸	۸,۱	درصد	

مطابق داده‌های جدول ۵، کاربران میزان رضایت خود را از ارتفاع قفسه‌ها ۳/۴۵، چیدمان تجهیزات ۳/۳۷، نور ۳/۳۵، فواصل میان میزها و صندلی‌ها ۳/۲۶، رنگ سقف‌ها ۳/۱۳، رنگ قفسه‌ها ۳/۱۲، کف‌پوش ۳/۰۹، رنگ دیوارها ۳/۰۸، و رنگ میزها ۳/۰۴ اعلام کردند. میانگین‌های وزنی در تمام معیارها در این بخش از حد متوسط (۳) بیشتر است. لذا، چنین استنباط می‌شود که کاربران از این بخش رضایت دارند.

در مورد سؤال دوم پژوهش مبنی بر نظر مراجعان درباره چگونگی رنگ‌آمیزی فضاهای اصلی و مبلمان کتابخانه، پاسخ‌ها در دو جدول به تفکیک ذیل نمایش داده شده است:

جدول ۶. بررسی نظر مراجعان در مورد رنگ فضاهای کتابخانه

بخش	درب ورودی		فضای ورودی		سالن مطالعه		سالن امانت		سالن مرجع		سقف‌ها	
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
سفید	۹۷	۲۵،۲	۹۵	۲۴،۷	۱۲۱	۳۱،۵	۱۰۷	۲۷،۸	۱۱۵	۲۹،۹	۱۷۳	۴۵،۰
زرد	۲۴	۶،۲	۱۹	۴،۹	۱۹	۴،۹	۲۶	۶،۷	۲۱	۵،۴	۱۲	۳،۱
کرم	۳۸	۹،۸	۶۱	۱۵،۸	۶۹	۱۷،۹	۷۱	۱۸،۴	۶۹	۱۷،۹	۶۱	۱۵،۸
قهوه‌ای	۵۶	۱۴،۵	۱۳	۳،۳	۱۰	۲،۶	۱۸	۴،۶	۲۱	۵،۴	۱۳	۳،۳
آجری	۴۲	۱۰،۹	۴۵	۱۱،۷	۱۵	۳،۹	۲۶	۶،۷	۲۹	۷،۵	۱۴	۳،۸
صورتی	۲۴	۶،۲	۳۶	۹،۳	۲۸	۷،۲	۲۸	۷،۲	۲۱	۵،۴	۲۰	۳،۶
آبی	۲۸	۷،۲	۵۸	۱۵،۱	۵۳	۱۳،۸	۳۹	۱۰،۱	۳۸	۹،۸	۴۴	۱۱،۴
سبز	۲۷	۷،۱	۱۸	۴،۶	۴۱	۱۰،۶	۲۲	۵،۷	۱۹	۴،۹	۱۱	۲،۸
نارنجی	۱۰	۲،۶	۱۰	۲،۶	۵	۱،۳	۹	۲،۳	۱۴	۳،۶	۸	۲،۰
قرمز	۲۴	۶،۲	۱۳	۳،۳	۸	۲،۰	۱۵	۳،۹	۷	۱،۸	۷	۱،۸
سایر	۹	۲،۳	۷	۱،۸	۹	۲،۳	۱۴	۳،۶	۱۵	۳،۹	۱۰	۲،۶
بدون پاسخ	۵	۱،۳	۹	۲،۳	۶	۱،۵	۹	۲،۳	۱۵	۳،۹	۱۱	۲،۸
مجموع	۳۸۴	۱۰۰	۳۸۴	۱۰۰	۳۸۴	۱۰۰	۳۸۴	۱۰۰	۳۸۴	۱۰۰	۳۸۴	۱۰۰

همان طور که داده‌های جدول ۶ نشان می‌دهد، اکثر کاربران رنگ سفید و پس از آن رنگ کرم را برای فضاهای اصلی (درب ورودی، فضای ورودی، سالن مطالعه، سالن امانت، بخش مرجع، سقف‌ها) انتخاب کرده‌اند. در مورد سقف‌ها، سالن مطالعه، سالن مرجع، سالن امانت، درب ورودی و فضای ورودی رنگ سفید به ترتیب با ۴۵، ۳۱، ۲۹، ۲۷، ۲۵ و ۲۴٪ بیشترین درصد را به خود اختصاص داده است.

جدول ۷. بررسی نظر مراجعان در مورد رنگ مبلمان کتابخانه‌ها

مبلمان		میزها		صندلی‌ها	
رنگ	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
سفید	۲۵	۶،۵	۱۲	۳،۱	
زرد	۳۸	۹،۸	۴۳	۱۱،۱	
کرم	۷۲	۱۸،۷	۷۲	۱۸،۷	
قهوه‌ای	۱۰۷	۲۷،۸	۱۰۹	۲۸،۳	
آجری	۵۹	۱۵،۳	۶۴	۱۶،۶	
صورتی	۱۳	۳،۳	۱۲	۳،۱	
آبی	۲۰	۵،۲	۲۰	۵،۲	
سبز	۲۲	۵،۷	۱۹	۴،۹	
نارنجی	۷	۱،۸	۱۰	۲،۶	
قرمز	۷	۱،۸	۱۱	۲،۸	
سایر	۱۰	۲،۶	۹	۲،۳	
بدون پاسخ	۴	۱،۰	۳	۰،۷	
مجموع	۳۸۴	۱۰۰	۳۸۴	۱۰۰	

به منظور آگاهی از این امر که کتابخانه‌های عمومی کدام رنگ را برای مبلمان انتخاب کنند، داده‌های جدول ۷ نشان داد که اکثر پاسخ‌گویان برای میزها رنگ قهوه‌ای را انتخاب کرده‌اند که ۲۷/۸ درصد پاسخ‌گویان را در بر می‌گیرد. رنگ‌های «کرم و آجری» با ۱۸/۷ و ۱۵/۳ درصد در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند. رنگ‌های «زرد، سفید، سبز و آبی» به ترتیب با ۹/۸، ۶/۵، ۵/۷ و ۵/۲ درصد در جایگاه بعدی قرار دارند. رنگ‌های «صورتی، سایر رنگ‌ها، نارنجی و قرمز» به ترتیب با درصدهای ۳/۳، ۲/۶، ۱/۸ و ۱/۸ در جایگاه آخر قرار می‌گیرند. در مورد «صندلی‌ها» نیز اکثر پاسخ‌گویان رنگ قهوه‌ای را مناسب دانسته‌اند. این گزینه ۲۸/۳ درصد پاسخ‌گویان را در بر می‌گیرد. رنگ‌های «کرم و آجری» با ۱۸/۷ و ۱۶/۶ درصد به ترتیب در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند. «رنگ‌های زرد، آبی و سبز» با ۱۱/۱، ۵/۲ و ۴/۹ درصد در جایگاه بعدی قرار دارند. کمترین درصد پاسخ‌گویان، مربوط به رنگ‌های «صورتی، سفید، قرمز، نارنجی و سایر رنگ‌ها» به ترتیب با درصدهای ۳/۱، ۳/۱، ۲/۸، ۲/۶ و ۲/۳ است.

در پاسخ به سؤال سوم پژوهش مبنی بر اینکه آیا بین رضایت‌مندی خانم‌ها و آقایان از طراحی داخلی متغیرهای چهارگانه (فضاهای ورودی، بخش امانت، سالن مطالعه و بخش مرجع) تفاوت معنی‌داری وجود دارد؟ از آزمون مقایسه میانگین در دو جامعه مستقل استفاده کردیم. برای انجام این آزمون متغیرهای چهارگانه را به عنوان متغیر وابسته و متغیر جنسیت را به عنوان متغیر مستقل دو گروهی در نظر گرفتیم.

برای انجام این آزمون از آماره t با فرمول زیر استفاده شده است.

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

$$H_1: \mu_1 \neq \mu_2$$

که در آن μ_1 میانگین متغیر وابسته در گروه اول (مردان) و μ_2 میانگین متغیر وابسته در گروه دوم (زنان) است. در صورتی که مقدار معنی‌داری آزمون کمتر از سطح معنی‌داری (۰/۰۵) باشد منجر به رد فرض صفر می‌شود؛ یعنی فرض برابری میانگین‌ها در دو جامعه رد می‌شود. به عبارت دیگر، میانگین متغیر وابسته در زنان و مردان تفاوت معنی‌داری دارد. و در صورتی که مقدار معنی‌داری آزمون بیشتر از ۰/۰۵ شود به معنی عدم تفاوت میانگین متغیر وابسته در زنان و مردان است. (جدول ۸)

جدول ۸. بررسی مقایسه میانگین در دو جامعه مستقل

فاصله اطمینان	آزمون t برای مقایسه میانگین‌ها				آزمون لوین برای برابری واریانس‌ها		آماره F		
	اختلاف میانگین	Pvalue	df	t	Pvalue				
در سطح ۹۵ درصد									
حد بالا	حد پایین								
۰,۳۷۸۱۳	۰,۰۵۶۳۶	۰,۲۱۷۲۵	۰,۰۰۸	۳۸۲	۲,۶۵۵	۰,۰۳۲	۴,۶۳۵	با فرض برابری واریانس‌ها	فضای ورودی
۰,۳۷۸۰۹	۰,۰۵۶۴۱	۰,۲۱۷۲۵	۰,۰۰۸	۳۸۱,۰۶۰	۲,۶۵۶			با فرض عدم برابری واریانس‌ها	فضای ورودی
۰,۲۸۳۳۲	-۰,۰۰۸۱۲	۰,۱۳۷۶۰	۰,۰۶۴	۳۸۲	۱,۸۵۷	۰,۶۰۴	۰,۲۶۹	با فرض برابری واریانس‌ها	بخش امانات
۰,۲۸۳۳۹	-۰,۰۰۸۱۹	۰,۱۳۷۶۰	۰,۰۶۴	۳۷۸,۹۱۸	۱,۸۵۶			با فرض عدم برابری واریانس‌ها	بخش امانات
۰,۲۶۶۶۷	-۰,۰۲۱۵۸	۰,۱۲۲۵۵	۰,۰۹۵	۳۸۲	۱,۶۷۲	۰,۱۴۴	۲,۱۴۰	با فرض برابری واریانس‌ها	سالن مطالعه
۰,۲۶۶۷۸	-۰,۰۲۱۶۸	۰,۱۲۲۵۵	۰,۰۹۶	۳۷۴,۸۳۶	۱,۶۷۱			با فرض عدم برابری واریانس‌ها	سالن مطالعه
۰,۲۶۱۳۳	-۰,۰۴۰۵۸	۰,۱۱۰۳۸	۰,۱۵۱	۳۷۶	۱,۴۳۸	۰,۵۵۱	۰,۳۵۷	با فرض برابری واریانس‌ها	بخش مرجع
۰,۲۶۱۳۴	-۰,۰۴۰۵۸	۰,۱۱۰۳۸	۰,۱۵۱	۳۷۴,۳۴۴	۱,۴۳۸			با فرض عدم برابری واریانس‌ها	بخش مرجع

با توجه به نتایج جدول فوق، تنها در مورد متغیر فضای ورودی بین نظرات مراجعان زن و مرد اختلاف دیده شد. به طوری که میانگین رضایت‌مندی مردان از رنگ‌آمیزی و فضاهای داخلی فضای ورودی نسبت به زنان بیشتر است.

نتیجه‌گیری

در پژوهشی که اینگک یانگ^۱ و تای چون لی^۲ (۲۰۱۳) با موضوع طراحی فضاها و خدمات برای کتابخانه‌های میلینالز^۳ انجام دادند، مهم‌ترین عامل در طراحی داخلی کتابخانه‌ها را داشتن درک درستی از انتظارات کاربران می‌دانند. لذا، ارزیابی نظرات کاربران از اهمیت خاصی برخوردار است، که در این پژوهش نیز سعی شده است نظرات کاربران سنجیده و مطالبات آنها نشان داده شود.

با توجه به سؤال اول پژوهش مبنی بر میزان رضایت کاربران از معماری داخلی بخش‌های مختلف، یافته‌ها نشان داد که در مورد فضای ورودی (نور، کف‌پوش و رنگ دیوارها) به ترتیب بیشترین رضایت‌مندی و (رنگ سقف و درب ورودی کتابخانه‌ها) به ترتیب کمترین رضایت‌مندی وجود دارد. توجه به جذابیت‌های ظاهری مخصوصاً بخش ورودی از مواردی است که باید بیشتر مورد توجه مسئولان قرار گیرد؛ چرا که فضای زیبا و جذاب در جذب مراجعان تأثیرگذار است. البته نارضایتی از فضای ورودی تنها محدود به این پژوهش نیست؛ بلکه پژوهش ملکی گنادیشی (۱۳۹۱) نشان داد که مراجعان کتابخانه‌های عمومی شهر تهران نیز از جذابیت فضای ورودی و طراحی داخلی این کتابخانه‌ها رضایت کامل نداشتند که با پژوهش حاضر همخوانی دارد. اما پژوهش چشمه‌سهرابی، اکبری و افخم‌نیا (۱۳۹۰) حاکی از آن بود که فضای ورودی کتابخانه‌های دانشگاهی اصفهان ۹۰ درصد از مؤلفه‌های لازم در بخش ورودی کتابخانه‌ها را رعایت نموده‌اند. شاید توجه بیشتر مسئولان دانشگاه‌ها به کتابخانه‌ها باعث شده است که بین یافته‌های این پژوهش و پژوهش چشمه‌سهرابی و همکارانش تفاوت وجود داشته باشد. پژوهشی که تی سینگ^۴ (۲۰۰۸) روی کتابخانه‌های عمومی تایوان انجام داد، نشان داد که طراحی مناسب فضاهای داخلی و دکوربندی بخش‌های مختلف تعداد بازدیدکننده‌های کتابخانه را افزایش می‌دهد.

برای افزایش رضایت در بخش فضای ورودی رعایت استانداردهایی نظیر پوشش کف ضد لغزش، محلی برای نشستن در بیرون ساختمان، آسان‌باز و بسته شدن درب، دسترسی افراد معلول به تمام ورودی‌ها، درهای خودکار، علائم و نشانه‌های ورودی اهمیت به‌سزایی دارد. لذا، پیشنهاد می‌شود درب ورودی شیشه‌ای و اتوماتیک باشد. اتوماتیک بودن درب، چندین مزیت

1. EunYoungYoo

2. Tae Heon Lee

3. Millennials

4. Tseng

دارد. نخست آنکه دست به آن نمی‌خورد، بنابراین جای دست بر روی آن نمی‌ماند و کثیف نمی‌شود یا دیرتر کثیف می‌شود. دیگر آنکه باز شدن خودکار درب، به ورود و خروج اشخاص ناتوان و کم‌توان کمک می‌کند. سوم اینکه باز شدن خودکار درب، از نظر روان‌شناختی نیز خاصیت دعوت‌کنندگی دارد و بر شادابی کتابخانه می‌افزاید (افشار و فاضلی، ۱۳۹۲).

استفاده از رنگ‌های روشن در مورد دیوارهای فضای ورودی به دلیل انعکاس نور باعث می‌شود فضا بزرگ‌تر و زنده‌تر به نظر آید. بنابراین، استفاده از رنگ استخوانی روشن علاوه بر داشتن شفافیت و روشنی با بیشتر رنگ‌ها هم‌نشینی دارد و ترکیب مناسبی را ایجاد می‌کند (چشمه‌سهرابی، سلمانی و سلمانی، ۱۳۹۰).

در مورد بخش امانت، یافته‌ها نشان داده است که رضایت‌مندی در همه موارد (ارتفاع سقف، نور، رنگ قفسه‌ها، بسته و محصور بودن فضاها، رنگ سقف‌ها، رنگ میز امانت، چیدمان تجهیزات و رنگ دیوارهای بخش امانت) بالاتر از میانگین ۳ است. در پژوهش حاضر و پژوهش فهیمی‌فر و فرزین یزدی (۱۳۹۳) همخوانی دیده نشد؛ چرا که گزارش آنها نشان داد رضایت از تجهیزات کتابخانه در حد متوسط است. با توجه به این که نتایج آن پژوهش، رضایت‌مندی تمام تجهیزات را مورد ارزیابی قرار داده است و پژوهش حاضر، تنها رضایت‌مندی از میز امانت را سنجیده است، شاید بتوان این عدم همخوانی را توجیه کرد. به عقیده مرتضوی (۱۳۷۷) میز امانت یکی از مهم‌ترین وسایل هر کتابخانه است. ابعاد این میز بستگی به وسعت و حجم مجموعه کتابخانه دارد. معمولاً ارتفاع آن بلندتر از سایر میزهای کتابخانه بوده و تقریباً بین ۹۵ تا ۱۰۰ سانتی‌متر و پهنای مناسب برای آن ۶۵ تا ۹۰ سانتی‌متر است. باید دانست که اندازه میز امانت بستگی به تعداد افراد مراجعه‌کننده نیز دارد. همچنین با توجه به این که در بخش میز امانت مراجعه‌کنندگان باید مدتی را برای دستیابی به منبع درخواستی خود صبر کنند و آرامش داشته باشند، بهتر است در این محیط از رنگ‌های آرامش‌بخش که رضایت‌خاطر و خشنودی افراد را برانگیزد (مانند رنگ آبی روشن) استفاده شود.

یافته‌ها در مورد سالن مطالعه نشان‌دهنده آن است که جنس میزهای مطالعه، نور، سیستم گرمایش و سرمایش، ارتفاع پنجره‌ها، کف‌پوش، تعداد میز و صندلی، سیستم‌های امنیتی بیشترین رضایت‌مندی را داراست و موارد چیدمان میزها و صندلی‌ها، رنگ صندلی‌ها، فواصل میان میزها و صندلی‌ها، گردش هوا و تهویه مطبوع، رنگ میزهای مطالعه، راحتی صندلی‌ها و

کنترل سروصدا و عایق‌های صوتی کمترین رضایت‌مندی را داراست. یافته‌های پژوهش ملکی گنادیشی (۱۳۹۱) نشان داد که اکثریت افراد (۵۴/۴ درصد) از وضعیت صندلی‌ها رضایت دارند. در مورد میزهای مطالعه رضایت‌مندی در حد متوسط ارزیابی شد که با یافته‌های پژوهش حاضر همخوانی دارد. میزهای مطالعه بیشترین کاربرد را در سالن مطالعه دارند. بنابراین، اولین معیار برای میزها، ثبات و استحکام آنهاست. سطح چوبی و لمینت گزینه‌های مناسبی برای میزهای کتابخانه هستند، زیرا به اندازه کافی سفت هستند و در عین حال سختی آن به حدی نیست که نوشتن را دشوار کند یا موقع نوشتن صدا ایجاد شود. یکی از مشکلات میزهای چوبی خراشیدن سطح میز توسط کاربران است. امروزه در کتابخانه‌های دنیا از میزهایی با جنس لمینت استفاده می‌شود که فشردگی سطح آنها باعث دوام بیشتر آنها می‌شود. به علاوه، این میزها طرح‌ها و رنگ‌های مختلفی هم دارند (افشار، فاضلی، ۱۳۹۲).

در پژوهش ملکی گنادیشی (۱۳۹۱) رضایت‌مندی از کف پوش ۴۴/۲ درصد اعلام شد که با یافته‌های این پژوهش همخوانی ندارد. پوشش کف یکی از تأثیرگذارترین عناصر بر آسایش کاربران کتابخانه است (افشار، فاضلی، ۱۳۹۲). لذا، پیشنهاد می‌شود، از کف پوش‌هایی استفاده گردد که قابلیت تعویض، جذب سروصدا و همچنین راحتی و ایمنی را داشته باشد. رنگ پوشش کف نیز بسیار مهم است، زیرا بر روشنایی و اندازه فضا تأثیر می‌گذارد. رنگ‌هایی مثل ارغوانی و آبی نفتی و سبز تیره (رنگ‌های سرد و گرم با ترکیب سیاه) در عین چرک تاب بودن، به خاطر تضاد رنگ آنها با رنگ قهوه‌ای روشن تجهیزات چوبی، به شادابی محیط کمک می‌کند. در مورد روشنایی نیز بین پژوهش حاضر و گزارش حیدر تأمینی، علیپور حافظی و عبداللهی (۱۳۹۰) نیز همخوانی وجود دارد، چرا که یافته‌های پژوهش آنها نیز نشان داد که ۶۰/۶۵ درصد کاربران روشنایی‌بخش‌ها را مناسب می‌دانند. نور کتابخانه باید به گونه‌ای باشد که چشم خوانندگان و کاربران خسته نشود، گرمای اضافه تولید نکند و کم‌هزینه و باصرفه باشد. «لامپ‌های فلورسنت» نور سرد و به رنگ آبی - سفید ایجاد می‌کنند. این نور برای کتابخانه کم‌هزینه‌تر است و در سطوح وسیعی می‌توان از آن استفاده کرد (افشار، فاضلی، ۱۳۹۲).

در بخش مرجع رضایت‌مندی در تمام موارد (ارتفاع قفسه‌ها، چیدمان تجهیزات، نور، فواصل میان میزها و صندلی‌ها، رنگ سقف‌ها، رنگ قفسه‌ها، کف پوش، رنگ دیوارها، رنگ میزها) بالاتر از حد متوسط است. در پژوهشی که مرادپور و مهوش (۱۳۹۰) انجام دادند، میزان

رضایت‌مندی از فضاهای اصلی کتابخانه‌های عمومی استان خراسان شمالی در حد پایین ارزیابی شد؛ لذا با یافته‌های پژوهش حاضر همخوان نیستند، چرا که از دیدگاه مراجعان کتابخانه‌های عمومی شهرستان یزد، بخش‌های امانت و مرجع دارای شرایط مطلوبی هستند. اما در مجموع می‌توان گفت که معماری داخلی در چهار معیار ارائه شده در شرایط ایده‌آل نیست. بخش مرجع باید افراد را به جست‌وجوی اطلاعات ترغیب کند. برای دستیابی به این امر، محیط آرام لازم است. رنگ می‌تواند بر حس تشخیص زمان یادگیرنده اثر بگذارد. برای مثال، نورهای قرمز منجر به تشخیص بیش از اندازه زمان بر روی افراد می‌شود و ممکن است برای او ایجاد خستگی نماید، در صورتی که رنگ‌های سبز و آبی گذر زمان را کوتاه و خستگی کمتری ایجاد می‌کند (چشمه‌سهرابی، سلمانی و سلمانی، ۱۳۹۰). بنابراین، استفاده از رنگ‌های ترغیب‌کننده که باعث افزایش پشتکار افراد و پیشرفت و ادامه علم‌آموزی می‌شود (همانند رنگ‌های سبز، زرد با ترکیب رنگ سفید) می‌تواند اثربخش باشد (ملکی گنادیشی، ۱۳۹۱).

به طور خلاصه می‌توان استنتاج کرد که، تا حدی استانداردهای لازم در خصوص معماری داخلی در بخش‌های امانت و مرجع رعایت شده است. همچنین معماری داخلی در فضاهای ورودی و سالن مطالعه با حداکثر انتظارات مراجعان فاصله دارد و این امر لزوم توجه مسئولان را در امر برنامه‌ریزی دقیق و به‌کارگیری مهندسان معماری در جهت رفع نارسایی‌ها ضروری می‌سازد. نتایج در مورد سؤال دوم پژوهش در خصوص نظر مراجعان درباره رنگ‌ها نشان داد که اکثر پاسخ‌گویان رنگ سفید و پس از آن رنگ کرم را برای فضاهای اصلی (درب ورودی، فضای ورودی، سالن مطالعه، سالن امانت، بخش مرجع، سقف‌ها) انتخاب کرده‌اند. همچنین در مورد صندلی‌ها و میزها بیشترین انتخاب مربوط به رنگ قهوه‌ای و سپس کرم است. بنابراین، نتیجه حاصل نشان می‌دهد انتخاب رنگ سفید و کرم توسط مراجعان می‌تواند به این دلیل باشد که این رنگ‌ها یکی از کاربردی‌ترین رنگ‌ها در طراحی و آراستگی و تزئین یک فضا هستند و، به خصوص برای پوشش‌های اصلی، آن مکان را روشن‌تر می‌نمایند. البته در پژوهش حاضر و پژوهش چشمه‌سهرابی، سلمانی و سلمانی (۱۳۹۰) نیز همخوانی وجود دارد که سفید بیشترین رنگ به کار رفته در کتابخانه‌هاست و پس از آن، کرم بیشترین تکرار را داشته است که البته این دو رنگ جزء رنگ‌های خنثی به حساب می‌آیند. با توجه به تحلیل روان‌شناسان، استفاده از رنگ‌های خنثی برای رنگ‌آمیزی فضاهای داخلی کتابخانه‌ها که به تمرکز بیشتر نیاز دارند،

بهترین انتخاب است. البته در پژوهش حاضر و پژوهش فوق در مورد رنگ‌سندلی‌ها و میزها همخوانی وجود ندارد، چرا که آن گزارش نشان داد که ۶۰ درصد کتابخانه‌ها از رنگ چوبی یا آجری روشن در سندلی‌ها استفاده کرده‌اند و تنها رنگ قهوه‌ای در ۱۰ درصد کتابخانه‌ها استفاده شده است. همچنین در مورد رنگ میزها نشان داده شده است که ۱۰۰ درصد کتابخانه‌ها از رنگ چوبی یا آجری روشن برای میزهای مطالعه و میزهای امانت استفاده کرده‌اند.

پاسخ سؤال سوم و مقایسه نظرات زنان و مردان، نشان داد که تنها در مورد متغیر فضای ورودی بین نظرات مراجعان زن و مرد اختلاف وجود دارد. به طوری که میانگین رضایت‌مندی مردان از رنگ‌آمیزی و فضاهای داخلی فضای ورودی نسبت به زنان بیشتر است. همچنین فرضیه پژوهش ملکی گنادیشی (۱۳۹۱) که با استفاده از آزمون t گروه‌های مستقل انجام شده بود نشان داد که بین نظرات زنان و مردان در مورد وضعیت روشنایی، تهویه مطبوع، وضعیت سندلی‌ها، و وضعیت صوتی در طراحی کتابخانه تفاوت معنی‌دار وجود ندارد. لذا، در مورد یافته‌های آن پژوهش و پژوهش حاضر در بخش سالن مطالعه همخوانی وجود دارد.

پیشنهادها

۱. مشارکت و همکاری متخصصان مختلف (معماران، طراحان، کتابداران، سازندگان تجهیزات کتابخانه‌ای، متخصصان فنی و...) در احداث کتابخانه‌ها با نظارت سازمان مادر؛
۲. اختصاص بودجه‌ای جداگانه برای جذاب‌سازی و طراحی کتابخانه؛
۳. تهیه گزارش از وضعیت طراحی کتابخانه‌ها جهت راهنمایی و حل مشکلات؛
۴. پیش‌بینی آینده کتابخانه و در نظر گرفتن ملزومات تجهیزات، نیازهای کاربران و کارمندان حداقل برای بیست سال؛
۵. در نظر گرفتن اصول استانداردهای کتابخانه‌های عمومی از نظر کیفی و کمی هنگام طراحی ساختمان کتابخانه؛
۶. برگزاری دوره‌های آموزشی برای آشنایی با روش‌ها و اصول آراستگی کتابخانه‌های عمومی.

منابع

- افشار، ابراهیم و نگار فاضلی (۱۳۹۲). *شاداب‌سازی محیط کتابخانه‌های عمومی*. تهران: کتاب نشر.
- براون، کارول. آر. (۱۳۸۹). *طراحی فضای داخلی کتابخانه*. ترجمه نصرت ریاحی‌نیا و اعظم اتحادی. تهران: سمت.
- حیدر تأمینی، میترا؛ علیپور حافظی، حامد و عبداللهی، زهرا (۱۳۹۰). وضعیت ساختمان و تجهیزات کتابخانه مرکزی تبریز در مقایسه با استانداردهای کتابخانه‌های عمومی و بررسی میزان رضایت مراجعان از فضای کتابخانه. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۱۷ (۳)، ۵۴۴-۵۱۷.
- چشمه‌سهرابی، مظفر؛ رحیم سلمانی، آرزو و رحیم سلمانی، آسیه (۱۳۹۰). تأثیر رنگ در معماری داخلی فضاهای دانشگاهی. *فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۵۳ (۱۴)، ۳۹-۷۰.
- چشمه‌سهرابی، مظفر؛ اکبری، مریم و افخم‌نیا، اعظم (۱۳۹۰). استانداردهای طراحی در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر اصفهان. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۲ (۳)، ۶-۲۳.
- سلیمان‌زاده، نیره‌السادات؛ منتظرالقائم، اصغر و دانش، فرشید (۱۳۹۱). نقش و کارکردهای روان‌شناختی رنگ‌ها در تزیینات معماری اسلامی در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی. *کتاب ماه کلیات*، ۱۵ (۵)، ۵۶-۶۴.
- شعبانی، احمد و سعادت، رسول (۱۳۸۸). *سمینار تحقیقی و پیشنهادیه‌نویسی در کتابداری و اطلاع‌رسانی*. تهران: چاپار.
- عریبان، رحیم (۱۳۸۷). *۵S (نظام آراستگی و زیباسازی) و مدیریت رنگ*. تهران: رهپویان خرد.
- فهمی‌فر، سبیده و فرزین‌یزدی، محبوبه (۱۳۹۳). ارزیابی رضایت کاربران از مجموعه، ساختمان، تجهیزات، کتابداران و خدمات کتابخانه‌های عمومی یزد. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۰ (۱)، ۱۱۳-۱۲۶.
- مرادپور، رضا و مهوش، محمد (۱۳۹۰). میزان رضایت‌مندی استفاده‌کنندگان کتابخانه‌های عمومی استان خراسان شمالی از فضا و معماری کتابخانه‌ها. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۱۷ (۳)، ۳۸۱-۴۰۱.
- مرتضوی، ناهید (۱۳۷۷). وسایل و تجهیزات کتابخانه‌ها. *فصلنامه کتاب*، ۹ (۳)، ۹۱-۱۰۰.
- ملکی گنادیشی، مهدیه (۱۳۹۱). *بررسی طراحی فضای داخلی کتابخانه‌های عمومی شهر تهران: ارائه راهکارهای عملی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه خوارزمی، تهران.

References

- Shu-shine, T. (2008). Green Library Design and Evaluation: the Taipei Public Library, Taiwan. *New Library World*, 109 (7/8), 321-336.
- Yoo-Lee, E.Y.; Lee, T. H. & Velez, L. (2013). Planning Library Spaces and Services for Millennials: An Evidence-Based Approach. *Library Management*, 34 (6/7), 498-511.

به این مقاله این‌گونه استناد کنید:

محمدی، مهدی و مطهری‌نیا، ایمان (۱۳۹۵). ارزیابی رضایت کاربران از معماری و رنگ‌آمیزی فضاهای داخلی کتابخانه‌های عمومی شهرستان یزد. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*، ۲۲ (۳)، ۳۷۹-۳۹۸.

Satisfaction with Architecture and Coloration of Inner Spaces of Yazd City Public Libraries in Iran: Users Viewpoints

Mahdi Mohammadi (Corresponding author)
Assistant professor, Department of KIS, Qom University, Iran
Mahdi.mohammadi203@gmail.com

Iman Motaharinia
M. A. of KIS, Qom University, Iran
Emanmotahary@yahoo.com

Received: 11th January 2015; Accepted: 3th September 2015

Abstract

Purpose: In this research, we want to know whether elements such as interior design, coloration of input spaces, circulation, study hall and the reference section are satisfactory in the view of public library users of Yazd city (Iran) or not and to survey levels of satisfaction.

Methodology: This is a survey research project that uses a researcher-made questionnaire. The research population includes 24371 users from the 26 public libraries in Yazd city (Iran). The sample size is calculated using the Krejcie & Morgan sample size table and a total of 384 questionnaires were filled by users.

Findings: Users viewpoints gathered based on four benchmarks (input spaces, circulation, study hall, and the reference section). Users satisfaction with circulation and the reference section was in high level while the study hall and the input space were not satisfactory. Besides, results showed that the majority of users prefer white to cream color for the main spaces, cream to brick red for the tables and brown for the chairs.

Originality/Value: We tried to show the satisfaction level of users with selected benchmarks and their color preferences about library sections and equipments.

Keywords: Yazd Public Libraries, Interior Design, Coloration, Satisfaction Level.